

**Passende perspectieven:
doelgericht werken en
evalueren**

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

CITO congres speciaal, 4 april 2018
Annette van der Laan en Ria Brandt

slo

Doelen

- Kennismaken van het gedachtengoed en de materialen van passende perspectieven
- Leren toepassen via enkele voorbeelden
- Uitwisseling over doelgericht werken en formatieve evaluatie

slo

Programma

- Startopdracht: *answergarden*
- Passende perspectieven voor PO/S(B)O
- leerroutes
- Opdracht
- Formatieve evaluatie
- Inventarisatie (Iris Verbruggen)
- Afronding

slo

Aanleiding Passende perspectieven

Knelpunt:

Een groep leerlingen heeft een te laag reken- en taalniveau, de methode is niet voldoende op maat en het onderwijs vindt vaak plaats 'boven hun hoofd'.

Het is een groep van ongeveer 25% die referentieniveau 1F niet haalt op 12-jarige leeftijd. Diezelfde leerlingen hebben een achterstand in het voortgezet onderwijs, m.n. in het praktijkonderwijs en vmbo bb/kb. Zij halen op hun beurt 2F niet.

slo

Doel Passende perspectieven

Leerlingen in het basisonderwijs, speciaal (basis) onderwijs, praktijkonderwijs en vmbo bb/kb verder op weg helpen richting het verwachte referentieniveau.

Door het maken van inhoudelijke keuzes en door de inzet van hulpmiddelen

Een onderzoekende houding biedt passende perspectieven

slo

Mogelijke interventies

- Intensief programma om aansluiting bij de groep te houden/remediëren
- Inzetten van hulpmiddelen en er mee leren omgaan
- Leerroutes: passend aanbod door onderbouwde keuzes

slo

Van leerroutes primair onderwijs naar...

Regulier of speciaal (basisonderwijs)	Regulier of speciaal voortgezet onderwijs	Vervolgopleiding en arbeid
LEERROUTE 1 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VWO	VWO MBO
	HAVO	HBO MBO niveau 4 (middenkaderopleidingen)
	VMBO-theoretische leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO) VMBO-gemengde leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO)	MBO niveau 3 of 4 (vak- en middenkaderopleidingen)
LEERROUTE 2 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	VMBO-kaderberoepsgerichte leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO) VMBO-basisberoepsgerichte leerweg (VO of VSO) (in VO eventueel met LWOO of leerwerktraject)	MBO niveau 2 of 4 (basis- en vakopleidingen) MBO niveau 1 of 2 (assistent- en basisberoepsopleidingen)
	Praktijkonderwijs (VO) of VSO uitstroombroef 'arbeid'	arbeidsmarkt, al dan niet met certificering en/of kwalificatie op MBO niveau 1 (assistentopleidingen)
LEERROUTE 3 regulier basisonderwijs speciaal basisonderwijs speciaal onderwijs, cluster 1 t/m 4	Praktijkonderwijs (VO) of VSO uitstroombroef 'arbeid'	arbeidsmarkt, al dan niet met certificering en/of kwalificatie op MBO niveau 1 (assistentopleidingen)

Drie routes 1 2 3

Leerroute 1: voor leerlingen die uitstromen naar vmbo-t, naar havo of naar vwo.

In leerroute 1 blijven alle in het referentiekader genoemde doelen in tact. Voor leerlingen die deze leerroute krijgen aangeboden, is belangrijk dat ten voldoende hulpmiddelen ter beschikking staan en dat bij toetsing rekening gehouden wordt met hun beperking.

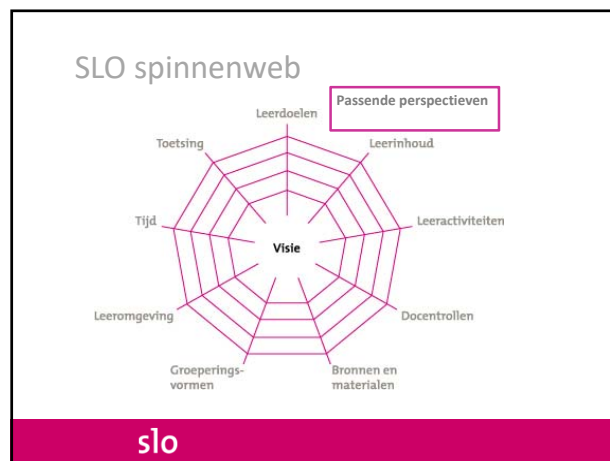
Leerroute 2: voor leerlingen die doorstromen naar vmbo-b/k, al dan niet met leerwegondersteuning.

Deze leerlingen halen 1F niet aan het eind van het basisonderwijs maar zijn wel een eind op weg en kunnen doorstromen in het vervolgonderwijs. Daar halen zij 1F alomg op bijvoorbeeld 14-jarige leeftijd. Tevens is een fundamenteel geleerd voor het halen van 2F op 16-jarige leeftijd. Voor deze leerlingen staat meer gerichte aandacht voor de basisdelen van taal- en rekenen centraal. Bij leerroute 2 is aangegeven welke doelen van 1F prioriteit zouden moeten krijgen.

Leerroute 3: voor leerlingen die doorstromen naar het praktijkonderwijs of vso arbeid.

Deze leerlingen werken in het vervolgonderwijs alomg aan het behalen van referentieniveau 1F. Voor hen zijn keuzes in doelen gemaakt, met name met betrekking tot de functionaliteit van de doelen, het abstractieniveau/ de mate van formalisering en de eisen die worden gesteld aan automatisering/ memorisering. Hoewel leerlingen die naar vso-zijn doorstromen niet aan de referentieniveaus hoeven te voldoen, kunnen delen van leerroute 3 wel degelijk goed bruikbaar zijn in het zml.

slo

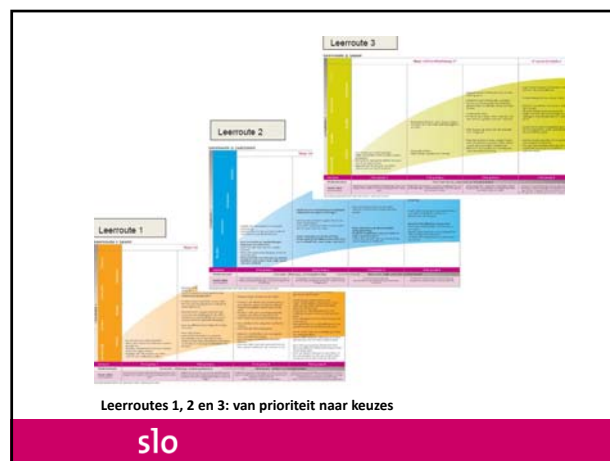
Leerroutes taal

- Leercurves
- Beheersingsdoelen
- Cumulatief van opbouw
- Plannen van onderwijs (vanaf groep 6)
- Referentieniveaus: kenmerken van de taakuitvoering in relatie tot leerjaar, onderwerp en soort tekst

Leerjaar	Eind groep 2
Onderwerpen	Concreet,
Soort tekst (voorbeelden)	Prentjesboeken, informatief beeldmateriaal zoals ringtonen, foto's, video's, CD-ROM's, pictogrammen, logo's

Passende perspectieven taal - leerroute 2 lezen - versie januari 2012

slo

Leerroutes rekenen

slo

Overzichten en doelenlijsten

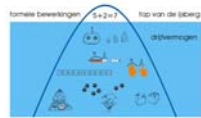

De combinatie van overzichten van leerroutes en doelenlijsten maakt het maken van verantwoorde keuzes gemakkelijker.

slo

Keuzes in doelen: rekenen

- Op basis van de ijsbergmetafoor
- Selecteren op basis van handelingsniveau en strategiegebruik
- Leidend tot doelenlijsten en overzichten van leerroutes

slo

groep 5	groep 6	groep 7	groep 8
	$\frac{1}{2} = \frac{1}{4} + \frac{1}{4}$		$1/2 \times 12,50$
	$\frac{1}{2}$		
	heeft van 12		
	heeft van een loaf van 12,50		

kerndoelen

Alles tot op het meest formele niveau aanbieden; Niet alle domeinen

groep 5	groep 6	groep 7	groep 8
	$\frac{1}{2} = \frac{1}{4} + \frac{1}{4}$		$1/2 \times 12,50$
	$\frac{1}{2}$		
	heeft van 12		
	heeft van een loaf van 12,50		

kerndoelen

Keuzes maken, minder formeel maar wel alle domeinen

slo

Verantwoorde keuzes in tafels

x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Tafel van 1 t/m 5 uit het hoofd

x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Tafel van 1 t/m 5 en 10 in combinatie met de omkeerstrategie

x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Tafel van 1 t/m 5 in combinatie met de omkeerstrategie

Selectie in tafels van vermenigvuldigen in combinatie met de omkeerstrategie

slo

Ervaringen gebruik leerroutes

- Realistische verwachtingen over het niveau van de leerling
- Het maken van verantwoorde keuzes als team
- Werken vanuit doelen en van daaruit keuzes maken in de methode
- Meer plannend en op niveau van de leerling werken in de klas

slo

Implementatie op school in stappen

Voorafgaand: draagvlak creëren, bespreken visie en uitgangspunten in schoolteam

- Stap 1: Beginsituatie in kaart brengen (OPP) en leerroute kiezen
- Stap 2: Doelen selecteren en vastleggen
- Stap 3: Zoeken van onderwijsactiviteiten bij doelen
- Stap 4: Uitvoeren van gepland onderwijsaanbod
- Stap 5: Evalueren op leerlingniveau

Afsluitend: Evalueren op schoolniveau

slo

Evalueren op leerlingniveau

- Leerling in juiste leerroute?
- Groei in ontwikkeling leerling?

Formatieve evaluatie

slo

Hoe kun je je leerlingen helpen met behulp van formatieve evaluatie bij het richting geven aan hun taal/rekenontwikkeling?

- Feedup: Waar ga ik heen? Wat zijn mijn doelen?
- Feedback: Hoe sta ik ervoor? Welke vooruitgang is er?
- Feedforward: Wat is de volgende stap?

slo

Waarom is formatief evalueren zo belangrijk voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften?

- Toetsen alleen geven onvoldoende zicht op ontwikkeling van de leerling
- Taal- en rekenontwikkeling is zelden eenduidig
- Kortom, er is aanvullende informatie nodig om goed zicht te krijgen op de taal- en rekenontwikkeling, groei of eventuele stagnatie van de leerling om op basis daarvan de ontwikkeling te bevorderen

slo

Formatieve evaluatie voor Passende perspectieven

- Informatie over ontwikkeling in relatie tot doelen (in de leerroute)
- Informatie over ontwikkeling van de leerling op alle domeinen, ook mondeling
- Informatie om het leerproces van de leerling te monitoren, checken en bij te sturen in de klas en gedurende instructieproces, met passende middelen en instrumenten
- Leerling en andere betrokkenen informeren over het leerproces van de leerling: Wat kan je? Waar sta je nu? Waar heb je nog moeite mee? Welke stappen ga je zetten?

slo

Taal: Passende perspectieven po/so

	Wegwijzer taal/rekenen
	Leerroutes taal/rekenen
	Profielschetsen taal/rekenen
	Doelenlijsten rekenen
	Maatwerk aanpassingen taal (zoekfilter)
	Implementatiemap
	Mondeling op Maat (formatieve evaluatie)

slo

Summatief en formatief toetsen/evalueren

Assessment, toetsing, evaluatie, beoordelen, testen...

- Formatieve evaluatie: evalueren *om* te leren
- Summatieve evaluatie: evalueren *van* het leren

Wat is de vervolgstap in het leerproces van de leerling (formatief) vs. voldoet de leerling aan de gestelde norm (summatief)?

Verskil zit met name in het doel en mate van formaliteit, standaardisatie.

slo